
SITUACIONA ANALIZA PRAVA
RE POPULACIJE
(DISKRIMINACIJA, ZAPOŠLJAVANJE,
DJEČIJA I SOCIJALNA ZAŠTITA,
OBRAZOVANJE)

Februar 2025

Uvodna napomena:

Navedeni zaključci odražavaju analizu dobijenih rezultata, dok stavovi izneseni u ovom dokumentu ne predstavljaju gledišta donatora.

1. Uvod

Kada analiziramo trenutnu situaciju u Crnoj Gori, moramo uzeti u obzir nekoliko ključnih faktora koji oblikuju svakodnevni život naših građana. Prvi je svakako ekonomska situacija, koja je direktno povezana sa globalnim tržišnim kretanjima i unutrašnjim ekonomskim izazovima. Naša društvena struktura se takođe razvija, što znači da su pitanja poput zapošljavanja, obrazovanja i zdravstvene zaštite u stalnom fokusu. Istovremeno, moramo prepoznati značaj društvenih protesta, koji često ukazuju na nezadovoljstvo građana, ali i na želju za boljim uslovima života.

Promjene koje se dešavaju na političkom i društvenom nivou usmjerene su ka jačanju demokratskih principa, ali i ka potrebama za bržim odgovaranjem na zahtjeve ljudi.

Iako su pred nama mnogi izazovi, važno je da zajednički radimo na njihovom prevazilaženju, tražeći održiva rješenja koja mogu unaprijediti kvalitet života svih građana. RE populacija u Crnoj Gori se suočava s brojnim izazovima u oblasti diskriminacije, zapošljavanja, dječije i socijalne zaštite, kao i obrazovanja. Ova analiza ima za cilj da prikaže trenutno stanje, identifikuje prepreke i pruži konkretne preporuke za unapređenje prava i socijalne inkluzije RE zajednice.

2. Diskriminacija

Trenutno stanje

Diskriminacija RE populacije je i dalje prisutna u raznim sferama društvenog života, posebno u zapošljavanju, obrazovanju i pristupu javnim uslugama.

Prema dostupnim podacima, većina pripadnika RE zajednice se suočava s predrasudama i stereotipima koji ih sprečavaju u ostvarivanju osnovnih ljudskih prava.

Izazovi

- Ograničena primjena zakonskih mjera protiv diskriminacije.
- Nedovoljna zastupljenost RE populacije u institucijama koje se bave ljudskim pravima.
- Niska stopa prijavljivanja slučajeva diskriminacije zbog nepovjerenja u institucije.

Preporuke

- Pojačati monitoring i izvještavanje o slučajevima diskriminacije.
- Jačati kapacitete pravosuđa i institucija u prepoznavanju i procesuiranju diskriminacije.
- Unaprijediti kampanje podizanja svijesti o pravima RE populacije.

3. Zapošljavanje

Trenutno stanje

Stopa nezaposlenosti u RE zajednici je izuzetno visoka. Mnogi poslodavci izbjegavaju zapošljavanje pripadnika RE populacije, a postojeći programi podrške nisu dovoljno efikasni.

Izazovi

- Ograničen pristup formalnom obrazovanju i stručnom osposobljavanju.
- Nedostatak aktivnih mjera zapošljavanja prilagođenih RE zajednici.
- Diskriminacija na tržištu rada.

Preporuke

- Kreirati specijalizovane programe stručnog osposobljavanja i podrške pri zapošljavanju.
- Osigurati subvencije za poslodavce koji zapošljavaju pripadnike RE zajednice.
- Jačati mehanizme praćenja i sankcionisanja diskriminacije pri zapošljavanju.

4. Dječija i socijalna zaštita

Trenutno stanje

Veliki broj djece iz RE zajednice živi u siromaštvu i suočava se s rizikom od eksploatacije, uključujući prisilno prosjačenje i nasilje.

Izazovi

- Nedostatak adekvatnih programa socijalne zaštite.
- Ograničena saradnja između institucija u rješavanju problema dječije zaštite.
- Nizak nivo povjerenja RE zajednice u institucije sistema socijalne zaštite.

Preporuke

- Pojačati inspekcijski nadzor i mehanizme za zaštitu djece od eksploatacije.
- Unaprijediti programe podrške za ugrožene porodice unutar RE zajednice.
- Jačati saradnju između institucija radi efikasnijeg odgovora na slučajeve nasilja i eksploatacije.

5. Obrazovanje

Trenutno stanje

Stopa upisa djece iz RE zajednice u osnovne i srednje škole je i dalje niska, dok je procenat onih koji završavaju srednje obrazovanje još niži.

Izazovi

- Nedovoljna podrška u obrazovanju djece iz RE zajednice.
- Visoka stopa napuštanja školovanja zbog siromaštva.
- Niska motivacija roditelja za uključivanje djece u obrazovni sistem.

Preporuke

- Uvođenje stipendija i podsticajnih mjera za obrazovanje RE djece.
- Pojačati rad sa roditeljima na podizanju svijesti o važnosti obrazovanja.
- Uvesti mentoring programe i dodatnu podršku u obrazovanju RE djece.

6. Specifičnosti i ključni izazovi u ostvarivanju prava RE populacije

Ostvarivanje prava RE populacije nosi sa sobom niz specifičnosti koje dodatno otežavaju njihovu socijalnu inkluziju. Intersekcionalna diskriminacija, koja uključuje siromaštvo, rodne razlike i geografske barijere, dodatno marginalizuje ovu zajednicu. Takođe, postoji nedovoljna koordinacija između institucija, što često rezultira

prebacivanjem odgovornosti i neefikasnim sprovođenjem politika.

Poseban izazov predstavlja pristup pravdi, jer mnogi pripadnici RE populacije nisu dovoljno informisani o svojim pravima ili se suočavaju s administrativnim barijerama prilikom prijavljivanja diskriminacije i drugih kršenja njihovih prava. Pored toga, nedostatak jezičke i kulturne senzibilizacije u institucijama dodatno otežava njihov položaj.

Da bi se ovi problemi riješili, neophodno je razviti specifične programe pravne podrške, povećati dostupnost besplatne pravne pomoći i osigurati bolju saradnju između svih relevantnih institucija.

7. Perspektive i dalji koraci

Kako bi se osigurala dugoročna inkluzija RE populacije, potrebno je razviti održive strategije i mehanizme koji će omogućiti sistemsku podršku u svim ključnim oblastima.

Prije svega, potrebno je jačanje kapaciteta institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava, socijalnom politikom i zapošljavanjem.

Uvođenje obaveznih edukacija za državne službenike i poslodavce o važnosti inkluzije i nediskriminacije može značajno poboljšati stanje na terenu.

Takođe, potrebno je intenzivirati saradnju između civilnog sektora, državnih institucija i međunarodnih organizacija kako bi se osigurala efikasna implementacija preporuka iz ove analize. Održavanje redovnih okruglih stolova, radionica i foruma sa svim relevantnim akterima može doprinijeti boljem razumijevanju problema i uspostavljanju konkretnih rješenja.

Na kraju, izuzetno je važno osigurati kontinuirano praćenje stanja i evaluaciju sprovedenih mjera. Redovni izvještaji i analize će omogućiti pravovremeno prilagođavanje politika i intervencija, čime će se poboljšati ukupni položaj RE populacije u Crnoj Gori.

9. Zaključak

Situaciona analiza ukazuje na potrebu hitnih i sistemskih mjera za poboljšanje prava RE populacije. Ključne preporuke se odnose na unapređenje institucionalnog odgovora, jačanje pravnog okvira i efikasniju primjenu politika socijalne inkluzije.

Analiza pokazuje da su diskriminacija, nezaposlenost, neadekvatan sistem dječije i socijalne zaštite, kao i nizak stepen obrazovne uključenosti, ključni izazovi sa kojima se RE populacija suočava.

Iako su postignuti određeni pomaci u prepoznavanju ovih problema na institucionalnom nivou, i dalje postoji značajan prostor za unapređenje kroz systemske i dugoročne mjere.

Ključni aspekti rješenja uključuju jačanje kapaciteta institucija za prepoznavanje i procesuiranje diskriminacije, kreiranje održivih programa zapošljavanja i edukacije, kao i unapređenje mehanizama socijalne i dječije zaštite.

Posebno je važno raditi na jačanju povjerenja RE zajednice u institucije, što se može postići kroz transparentniji rad i aktivnije uključivanje RE predstavnika u procese donošenja odluka.

Kroz koordinisane napore državnih organa, nevladinih organizacija i međunarodnih partnera, moguće je postići značajan napredak u osnaživanju RE zajednice i omogućavanju njihovog punog uključivanja u društvo.

Ova analiza pruža osnovu za dalju implementaciju preporuka i postavljanje čvrstih temelja za dugoročnu inkluziju RE populacije u svim segmentima društva.